Վրդ. Տէր Մովսէսեան, մեր շնորհակալութիւնները Ֆրանսայի Հանրապետութեան Կառավարութեան Նախագահին, Պր. Մոնները՝ին։

Ի՞նչպէս մոռնալ, արդարեւ, սիրելի հայրենակիցներ, եղած այդքան հոգածութիւնը մեզի հանդէպ։ Այս վերջին տարիներուն նկատեցի Սամուէլ Մուրատեան Վարժարանի ողբալի վիճակը, ռմբակոծումներով ծանրապէս փչրուած։ Այո՛, շնորհիւ Նախախնամութեան եւ Ֆրանսական կառավարութեան, եօթը ամիսներու միջոցին վարժարանը վերանորոգուեցաւ, ինչպէս կը տեսնէք, եւ այսօր մէջը կ'ամփոփէ 105 հայ մանուկներ։

Այս շքեղ հանդիսութեան միջոց, թոյլ տուէք ինձ որ երախտագիտութեան մեր զգացումը յայտնենք Հանրապետութեան Շինարարութեան նախարարին եւ Վերսայլի իր պատուիրակին։ Կ'ուզեմ աւելցնել նաեւ որ մեր մէջ կան երկու Ֆրանսացիներ, որոնք համեստօրէն ծածկուած են կարգին մէջ, եւ սակայն երկու անձնուէր գործակատարներ եղան վարժարանիս արագ վերաշինութեան, Պր. Լորիոյ եւ Պր. Կիյոն, մեր ճարտարապետը։ Խորին շնորհակալութիւններ։

Գալով մեր նախկին աշակերտներուն եւ հայ բարեկամներուն, լայնօրէն օգնեցին մեր վերաշինութեան գործին. կատարեցին իրենց պարտքը։ Իսկ ինչ որ կը վերաբերի Հովանաւորիչ Ցանձնախումբին եւ Վարժարանի Տեսչութեան, հաճոյքով կ'ուզեմ անոնց մեր խորին շնորհակալութիւնները։

Եթէ մեր սիրելի Ժ. Կոտար, բացակայ է եւ չի կրնար այսօր իր հեղինակաւոր ձայնը լսեցնել, բայց փոխնախագահը մեր Ցանձնախումբին մեր մէջն է, որուն երախտագիտութեան իմ վերջին խօսքը կ'ուղղեմ։

Ծովակալ, քսան տարիներէ ի վեր ես իմ կարելին ըրի որպէսզի վարժարանը բարգաւաճի. բայց պատերազմի հետեւանքով եղած բազմաթիւ դժուարութիւնները, ինչպէս բարեկարգում եւ արդիացում ուսուցման մեթոտներուն, Հայերուն ընկերային եւ աշխարհագրական կացութիւնը մէկ կողմէ, գործնական եղանակը պատրաստելու համար մեր աշակերտները շինարարական եւ արտադրական գործի մէջ՝ միւս կողմէ, խնդիրներ են որոնց լուծումը պէտք ունի Վարժարանի Ցանձնախումբի նեցուկին։ Նախագահ Մոնները՝ի իր այցելութեամբը մեզի կ'ընձեռէ արդէն լաւագոյն նեցուկը որուն կ'ընկերանայ իր աջակիցը Պր. Տիւպուա։ Կը կրկնեմ իր սրտագին երախտագիտութիւնը։

Սակայն, ծովակալ, պէտք ունինք ձեր դրական խորհուրդներուն։ Պատերազմի սկիզբէն ի վեր, դուք նախագահեցիք եւ վարեցիք Թուլոնի մէջ ծովային գիտական պրպտումներուն կեդրոնը, օժանդակութեամբ Ֆրանսայի լաւագոյն գիտուններուն։ Ձեր շրջանին, ձեր դպրոցին սպաներն էին որ կառուցին փառաւոր նաւատորմիղը, նախատիպարը Ֆրանսական նաւատորմիղին որ ընկղմելէն առաջ, աշխարհի առջեւ միակն էր իր զօրութեամբ. ինչպէս իր Բարձրագոյն Կազմը, Սպայակոյտը եւ նաւաստիները իրենց արժէքով։ Այս փառաւոր նաւատորմիղին սիրտը, ծովային մեր նախարարը, Պր. Ժ. Կոտար, է միանգամայն մեր վարժարանին Հովանաւորիչ Ցանձնախումբին մեծ Նախագահը։ Երբ գործակից էի Նախագահ Լէյկի Գրասենեակին, ձեր բարեկամութիւնը սիրով յօժարեցիք ինձ։ Այս վերջին Թուլոնի պատերազմին պաշտպանութեան վարչութիւնը ունէիք եւ ես ուղղակի ձեր հրահանգներուն տակն էի։ Բացիք ինձի նաւամատոյցի Դիւանին դռները, ուր գտայ խըտացած ֆրանսական ազդեցութեան հրաշալի պատմութիւնը Արեւելքին մէջ։ Երբ չկարողացաք գինադադարը ընդունիլ, Թուլոնը ձգեցիք որպէսզի մասնակցէիք Զօր. Տը Կոլի Ֆրանսայի ազատագրական ձեռնարկին։

Իսկ այժմ խաղաղութեան շրջանին պէտք է վերըստանալ այդ առաջնակարգ տեղը որ Ֆրանսան ունէր երբեմն Արեւելքի մէջ։

Եթէ Ֆրանսական նաւատորմիղը գործիք մըն է Ֆրանսական ճառագայթումի, մեր խոնարհ վարժարանը խաղաղ գործատուն մըն է՝ ուր հարիւր տարիներէ ի վեր Ֆրանսական մշակոյթի եւ տնտեսագիտութեան խաղաղ ռահվիրաներ կը պատրաստուին։

ՃԱՌ

Կ. ՄՈՆՆԵՐՎԻԼԻ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ

1948

Իմ Բարեկամներ,

Նախագահել պարզեւաբաշխութեան հանդէսին՝ միշտ փափուկ բան մըն է։ Ստուգիւ սովորութիւն է ճառ մը արտասանել եւ արտասանել զայն նախ քան հրապարակաւ պահանջուած պատիւները ընդունելու։

Այսօր ինծի պատահեցաւ քանի մը րոպէ երկարելու այս հանդէսը, եւ հեռացնելու քանի մը վայրկեան յուզիչ պահը՝ որուն անհամբեր կը սպասէք։

Ուրախութեամբ է սակայն, որ յանձն առի այս պաշտօնը։

Դուք հետեւեցաք Հայ Վարժարանի դասընթացքին։ Հոն բարձրագոյն ուսում առիք, պատրաստուած էք աւելի բարձրագոյն վարժարաններու, համալսարաններու։ Դուք ձեզի հարցուցէք թէ արդեօք ի՞նչպէս կըրցաք կատարել այս ընթացքը ձեզի յատուկ միջավայրին